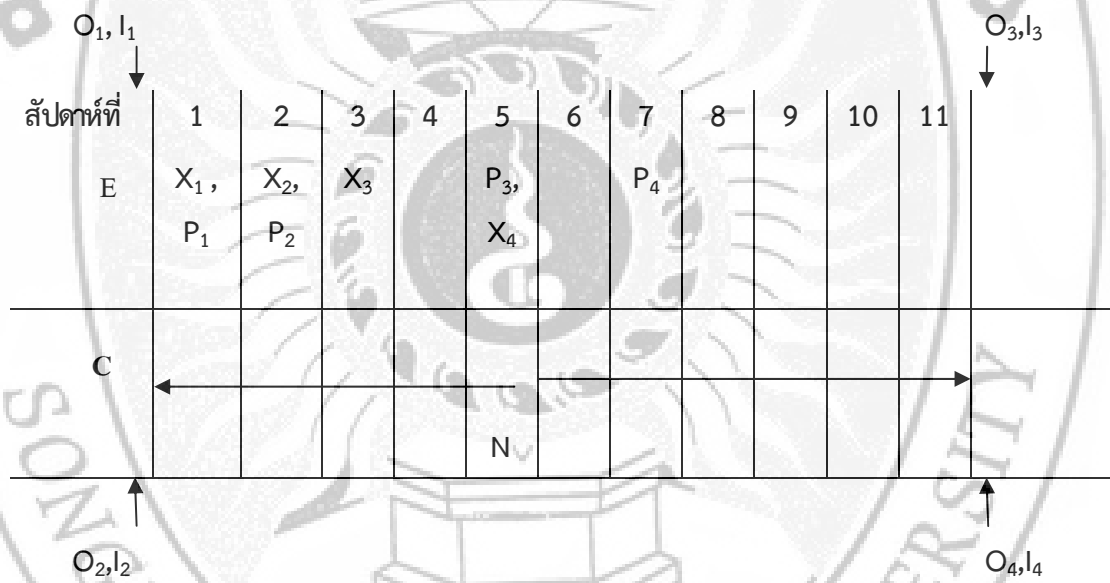

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองจริง (True - experimental research) เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ทัศนศึกษา: ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองระหว่างก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 - 36 เดือน 3) เปรียบเทียบระดับความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน ในความดูแลของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 - 36 เดือน ซึ่งมีการออกแบบการวิจัยดังนี้

โดยกำหนดให้

C คือ กลุ่มควบคุม

E คือ กลุ่มทดลอง

I₁ คือ ความสะอาดฟันเด็กของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง

I₂ คือ ความสะอาดฟันเด็กของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

I₃ คือ ความสะอาดฟันเด็กของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง

I₄ คือ ความสะอาดฟันเด็กของกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

O₁ คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ของกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง

O₂ คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง

O₃ คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง

O₄ คือ พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ของกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง

P₁ คือ ประเมินชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 1

P₂ คือ ประเมินชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 2

P₃ คือ ประเมินชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 3

P₄ คือ ประเมินชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 4

X₁ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยวิธีการบรรยาย

X₂ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยวิธีการบรรยายและบรรยายประกอบตัวแบบ

X₃ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วิธีการสาธิต และฝึกทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน

X₄ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วิธีการฝึกทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กอายุ 18-36 เดือน ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวที่ ทำหน้าที่ดูแลเด็กอายุ 18 – 36 เดือน เด็กที่เกิดตั้งแต่ 31 มกราคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2552 และอาศัยอยู่จริงในตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างน้อย 6 เดือน คือ อาศัยอยู่ตั้งแต่ก่อนวันที่ 1 สิงหาคม 2553 โดยต้องดูแลแบบเป็นประจำไม่น้อยกว่า 5 วันต่อสัปดาห์ มีจำนวน 347 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive Sampling)

2.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน

2.2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 ใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้ปกครองเด็กอายุ 18–36 เดือน ที่อาศัยอยู่ในตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่จริงอย่างน้อย 6 เดือน คือ อาศัยอยู่ตั้งแต่ก่อนวันที่ 1 สิงหาคม 2553

2) การนับอายุของเด็ก คือ เด็กที่เกิดตั้งแต่ 1 มกราคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2552

3) ไม่มีความผิดปกติใด ๆ เกี่ยวกับการได้ยิน การพูด และการมองเห็น

4) สนุกสนานและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการวิจัย

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 - 36 เดือน แล้วจัดลำดับ 1 - 60 ตามลำดับคะแนนพฤติกรรมของผู้ปกครอง จากมากไปหาน้อย แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 30 ดังตาราง 6

ตาราง 6 การจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
ประกอบด้วยคะแนนลำดับที่	ประกอบด้วยคะแนนลำดับที่
1+60, 3+58, 5+56, 7+54, 9+52, 11+50, 13+48, 15+46, 17+44, 19+42, 21+40, 23+38, 25+36, 27+34, 29+32	2+59, 4+57, 6+55, 8+53, 10+51, 12+49, 14+47, 16+45, 18+43, 20+41, 22+39, 24+37, 26+35, 28+33, 30+31

2.2.3 ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่ม

ควบคุม

ภาพ 12 แสดงขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

แต่ทั้งนี้เมื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งที่ 1 กลุ่มทดลองสามารถเข้าร่วมได้ จำนวน 22 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 23 คน ครั้งที่ 3 จำนวน 20 คน และครั้งที่ 4 จำนวน 20 คน โดยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ครั้ง มีกลุ่มทดลองที่สามารถเข้าร่วมได้ครบทั้ง 4 ครั้ง จำนวน 20 คน ดังนั้นขนาดกลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1.1.1 การบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถบอกผลเสียที่เกิดจากฟันผุ ประเภทของฟัน โครงสร้างของฟัน หน้าที่และประโยชน์ของฟันน้ำนม การเกิดโรคฟันผุได้ถูกต้อง ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 1½ ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับฟัน ได้แก่ ผลเสียที่เกิดจากฟันน้ำนมผุ ประเภทของฟัน พัฒนาการงอกของฟันน้ำนมและฟันแท้ โครงสร้างของฟัน หน้าที่ของฟัน โรคฟันผุ กระบวนการเกิดโรคฟันผุ ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ การแก้ไขโรคฟันผุแต่ละระยะของการเกิดโรคฟันผุ โดยจะมีการวัดความรู้เกี่ยวกับฟันหลังจบการบรรยาย

1.1.2 การบรรยายประกอบแบบตัวแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถอธิบายการเลือกอุปกรณ์การแปรงฟัน การบิยาสีฟัน การแปรงฟันที่ถูกต้อง การตรวจความสะอาดของฟัน และตรวจฟันผุ การจัดอาหารที่เหมาะสมมีประโยชน์ต่อฟัน การเลือกนมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ปัญหาการดูนมขวด วิธีการเลิกนมขวดได้ถูกต้อง ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 2 ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก 4 ด้าน ได้แก่ การทำความสะอาดช่องปาก การตรวจฟันเด็ก การจัดอาหาร การลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม) และ ความสะอาดฟันเด็ก ประกอบกับการใช้ตัวแบบ คือ ผู้ปกครองที่เลี้ยงเด็กแล้วไม่มีฟันผุมาเล่าประสบการณ์ตรงในการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดการเรียนรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน โดยจะมีการวัดความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากหลังจบการบรรยาย

1.1.3 สาธิต และฝึกปฏิบัติ การทำความสะอาดช่องปาก และการตรวจฟันเด็กมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถบิยาสีฟันให้เด็ก แปรงฟันที่ถูกต้องให้เด็ก ตรวจความสะอาดของฟันเด็ก ตรวจฟันผุเด็กได้ถูกต้อง ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 1½ ชั่วโมง โดยมีการสาธิตการเลือกใช้อุปกรณ์การแปรงฟัน เช่น แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้วน้ำ การสาธิตการบิยาสีฟัน การแปรงฟัน ตรวจความสะอาดของฟัน และตรวจฟันผุ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) วิทยากรมีการสาธิตการเลือกแปรงสีฟัน การบิยาสีฟัน และการแปรงฟัน โดยใช้แบบจำลองฟันในการแปรงฟันแบบเซอร์คูลาสครับเทคนิค (Circular scrub technique) โดยให้ผู้ปกครองทุกคนฝึกปฏิบัติการแปรงฟัน โดยใช้แบบจำลองฟันในการแปรงฟันแบบเซอร์คูลาสครับเทคนิค (Circular scrub technique) ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะมีวิทยากรควบคุมกำกับดูแล และผู้ปกครองทุกคนได้ฝึกปฏิบัติจริงในการแปรงฟันกับเด็ก โดยการแปรงฟันแบบเซอร์คูลาสครับเทคนิค (Circular scrub technique) ซึ่งจะมีวิทยากรควบคุมกำกับดูแล

2) วิทยากรสาธิตการทำเครื่องตรวจฟัน การตรวจความสะอาดของฟันเด็ก และการตรวจฟันผุ วิทยากรจะใช้เด็กเป็นตัวแทนในการตรวจความสะอาดของฟัน และตรวจฟันผุให้ผู้ปกครองดู หลังจากนั้นให้ผู้ปกครองทุกคนฝึกปฏิบัติจริงกับเด็กในการตรวจความสะอาดของฟันเด็กและตรวจฟันผุ ซึ่งจะมีวิทยากรควบคุมกำกับดูแล

โดยจะมีแบบสอบวัดการปฏิบัติหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 3 ไปแล้ว 2 สัปดาห์ เกี่ยวกับการบิใช้ยาสีฟัน วิธีการแปรงฟันแบบ (Circular Scrub technique) ทำการตรวจ การตรวจความสะอาดของฟัน และการตรวจฟันผุ

1.1.4 สาธิต และฝึกปฏิบัติ การจัดอาหาร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อฟัน จัดอาหารให้เด็กในแต่ละมื้อ และเลือกนมให้เด็กได้อย่างถูกต้อง ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ห้องประชุมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้เวลา 1½ ชั่วโมง โดยมีการสาธิตด้านการจัดอาหาร จากแบบจำลองอาหาร ได้แก่ การจัดรายการอาหารจากโมเดลอาหาร ประกอบด้วย การเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อฟัน จัดอาหารให้เด็กในแต่ละมื้อ เลือกนมให้เด็ก พร้อมทั้งให้ผู้ปกครองฝึกปฏิบัติจริง และการสาธิตการจัดอาหารจากอาหารจริงในแต่ละมื้อ โดยผู้ปกครองได้ฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งจะมีวิทยากรควบคุมกำกับดูแล ทั้งนี้การวัดผลการปฏิบัติโดยจะมีแบบบันทึกการจัดอาหารในแต่ละมื้อให้กับผู้ปกครองกลับไปบันทึก หลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 4 ไปแล้ว 2 สัปดาห์

เกณฑ์การประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 1 ประเมินความรู้เกี่ยวกับฟัน

เกณฑ์การประเมินความรู้เกี่ยวกับฟัน ในการแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับฟันของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ใช้แบบอิงเกณฑ์ (Criteria Reference) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540: 280)

เกณฑ์การบ่งชี้ระดับความรู้ของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	สูง
ร้อยละ 60-79.99	ปานกลาง
น้อยกว่าร้อยละ 60	ต่ำ

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 2 ประเมินความรู้ในการดูแลสุขภาพ

ช่องปาก

เกณฑ์การประเมินความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปาก ในการแบ่งระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ใช้แบบอิงเกณฑ์ (Criteria Reference) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540: 280)

เกณฑ์การบ่งชี้ระดับความรู้ของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก
ของเด็กอายุ 18-36 เดือน

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก
ร้อยละ 80 ขึ้นไป	สูง
ร้อยละ 60-79.99	ปานกลาง
น้อยกว่าร้อยละ 60	ต่ำ

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ครั้งที่ 3 ประเมินการปฏิบัติของผู้ปกครอง
ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบิบใช้ยาสีฟัน มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ต้องปรับปรุง หมายถึง ผู้ปกครองบิบใช้ยาสีฟันครั้งหรือเต็มแปรงสีฟัน
มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

พอใช้ หมายถึง ผู้ปกครองบิบใช้ยาสีฟันแต่พอขึ้น
มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

ดี หมายถึง ผู้ปกครองบิบใช้ยาสีฟันเท่าเม็ดถั่วเขียว
มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

3.2 วิธีการแปรงฟันแบบเซอร์คูลาสคริปเทคนิค (Circular scrup technique)

ขั้นตอนการแปรงฟันเริ่มจากวางขนแปรงบริเวณคอฟันให้ขนแปรง
ตั้งฉากกับตัวฟัน โดยให้ส่วนหนึ่งของปลายขนแปรงอยู่ที่เหงือก อีกส่วนอยู่ที่ตัวฟัน จากนั้นให้เคลื่อน
ขนแปรงเป็นวงกลมเล็ก ๆ ครอบคลุมตัวฟันประมาณ 2 ซี่ ให้ขยับแปรงบริเวณเดิมประมาณ 5-6 ครั้ง
ก่อนจะเคลื่อนไปตำแหน่งใหม่ โดยให้เหลื่อมล้ำกับตำแหน่งเดิมเล็กน้อยส่วนบริเวณด้านบดเคี้ยวให้เคลื่อน
แปรงไปมาในแนวใกล้กลาง-ไกลกลาง และสุดท้ายแปรงลิ้น ซึ่งมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ถูกหมด หมายถึง ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กถูกต้อง ครบถ้วน
ทุกขั้นตอน

ถูกบ้าง-ไม่ถูกบ้าง หมายถึง ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กโดยทำผิดขั้นตอนใด
ขั้นตอนหนึ่ง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

ไม่ถูกเลย หมายถึง ผู้ปกครองแปรงฟันให้เด็กผิดทุกขั้นตอน
มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

3.3 ทำการตรวจ (ตรวจความสะอาดของฟัน ตรวจฟันผุ ตรวจลิ้น)

วิธีการ ตรวจฟันหน้า ให้เด็กแยกเขี้ยวยื่นฟัน/ตรวจฟันหลัง ให้เด็ก
อ้าปาก ใช้นิ้วดันกระพุ้ง แก้มเด็ก/ฟันล่างให้เด็กก้มหน้า/ฟันบนให้เด็กเงยหน้า มีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ถูกหมด หมายถึง ผู้ปกครองตรวจฟันให้เด็กโดยใช้ทำการตรวจ

ที่ถูกต้อง มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 คะแนน
 ถูกบ้าง-ไม่ถูกบ้าง หมายถึง ผู้ปกครองตรวจฟันให้เด็กโดยใช้ท่าการตรวจ
 ที่ถูกบ้างไม่ถูกบ้าง มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 คะแนน
 ไม่ถูกเลย หมายถึง ผู้ปกครองตรวจฟันให้เด็กโดยใช้ท่าการตรวจ
 ไม่ถูกเลย มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

1.2 ชุดตรวจความสะอาดของฟัน

1.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน

- (1) บุคลากรผู้ตรวจความสะอาดของฟัน คือ ทันตแพทย์
- (2) บุคลากรผู้จัดลงในแบบบันทึกผลการตรวจความสะอาดของฟัน คือ ผู้ช่วยทันตแพทย์
- (3) ใช้สีผสมอาหารชนิดผงสีชมพู (Erythrosine) ขององค์การเภสัชกรรม ผสมกับน้ำสะอาด ในอัตราส่วนสี 1 กรัมต่อน้ำ 25 ซีซี ละลายให้เข้ากัน เก็บไว้ในขวดทึบแสง
- (4) หลอดหยด(Dropper)
- (5) แก้วอ้อมที่มีพนักพิงสำหรับเด็กหรือศีรษะเด็กนอนบนตักผู้ย้อมสีฟัน
- (6) แก้วอ้อมนามทันตกรรม และชุดโคมไฟส่องช่องปาก
- (7) ชุดตรวจฟัน ประกอบด้วย Tray, Mouth mirror, Explorer, Cotton plier
- (8) แบบบันทึกผลการตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18 - 36 เดือน

1.2.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

- (1) ย้อมสีฟัน: ให้เด็กอายุ 18-36 เดือน นั่งบนแก้วอ้อมที่มีพนักพิงสำหรับเด็ก เพื่อทำการย้อมสีฟัน โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้หยดสีย้อมฟัน ประมาณ 2-3 หยด โดยใช้หลอดหยดในการหยดสีย้อมฟันลงบนฟันหน้าบน และฟันหน้าล่าง เสริม ให้เด็กหุบปากปกติและบ้วนน้ำ
- (2) ตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน: ให้เด็กอายุ 18-36 เดือน นอนบนแก้วอ้อมนามทันตกรรม และใช้ชุดโคมไฟส่องช่องปากในการตรวจฟัน ผู้ตรวจ ตรวจโดยทันตแพทย์ ซึ่งใช้ชุดตรวจฟันที่ประกอบด้วย Tray, Mouth mirror, Explorer, Cotton plier ในการตรวจฟัน ตามลำดับซี่ฟัน ดังนี้ ซี่55 ด้านแก้ม ซี่51 ด้านหน้า ซี่ 64 ด้านแก้ม ซี่75 ด้านลิ้น ซี่71 ด้านหน้า และซี่ 84 ด้านลิ้น พร้อมกับขานคะแนนผลการตรวจแต่ละซี่ ให้ผู้ช่วยทันตแพทย์บันทึกผล
- (3) ลงบันทึกผลการตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน: โดยผู้ช่วยทันตแพทย์บันทึกในแบบบันทึกผลการตรวจความสะอาดฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน ตามคะแนนที่ทันตแพทย์ขานผลการตรวจแต่ละซี่

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำดัชนีคราบจุลินทรีย์ (Plaque Index – PI) ของซิลเนสและโล (Silness and Loe; 1967) มาปรับประยุกต์ใช้ในการตรวจความสะอาดฟันเด็กโดยเพิ่ม

การย้อมสีฟันเพื่อให้ดูคราบจุลินทรีย์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และปรับเปลี่ยนจากการตรวจฟันแท้ 6 ซี่ 6 ด้าน เป็นตรวจฟันน้ำนม 6 ซี่ 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านติดแก้ม	(buccal)	ของฟันกรามบน (ซี่ 55)
2) ด้านหน้า	(labial)	ของฟันหน้า (ซี่ 51)
3) ด้านติดแก้ม	(buccal)	ของฟันกรามบน (ซี่ 64)
4) ด้านติดลิ้น	(lingual)	ของฟันกรามล่าง (ซี่ 75)
5) ด้านหน้า	(labial)	ของฟันหน้าล่าง (ซี่ 71)
6) ด้านติดลิ้น	(lingual)	ของฟันกรามล่าง (ซี่ 84)

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังต่อไปนี้

- 0 หมายถึง ไม่มีคราบจุลินทรีย์บนฟัน โดยไม่มีสีติดบนฟันเลย
- 1 หมายถึง มีคราบจุลินทรีย์จับเป็นแผ่นบาง ๆ เกือบมองไม่เห็นสีแต่สังเกตได้จากการลากเอ็กโพลเรอร์ (Explorer) ผ่านผิวฟัน
- 2 หมายถึง มองเห็นด้วยตาเปล่า มีคราบจุลินทรีย์บริเวณขอบเหงือก โดยมีสีติดบนฟัน และขอบเหงือกบางๆ
- 3 หมายถึง มีการสะสมของคราบจุลินทรีย์มากในซอกเหงือก และหรือทั้งบนฟันและขอบเหงือก โดยมีสีติดชัดเจน

ดัชนีคราบจุลินทรีย์ (PI) ใช้คะแนนจากการตรวจความสะอาดของฟัน โดยยึดขีดจำกัดล่าง และขีดจำกัดบน แบ่งความสะอาดของฟัน ออกเป็น 4 ระดับ ดังต่อไปนี้

ค่าดัชนี	ระดับความสะอาดของฟัน
0.00-0.49	ฟันสะอาด
0.50-1.49	ฟันค่อนข้างสะอาด
1.50-2.49	ฟันไม่ค่อยสะอาด
2.50-3.00	ฟันไม่สะอาด

1.3 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 ปี ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ซึ่งข้อคำถามแบ่งออกเป็นพฤติกรรม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความสะอาดช่องปาก ด้านการตรวจฟันเด็ก ด้านการจัดอาหาร ด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม) โดยลักษณะคำถามใช้ตัวเลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบจำกัดคำตอบ (Itemized Rating Scale) มี 2 ตัวเลือก และมี 4 ตัวเลือก คือ 1 2 3 4 ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

1.3.1 ด้านการทำความสะอาดช่องปาก ข้อคำถาม 8 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่ 1 มี 2 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1 หมายถึง ไม่ปฏิบัติ

2 หมายถึง ปฏิบัติ

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก ดังนี้

	หมายเลข	คะแนน
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	1	0
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	2	1

หมายเหตุ ถ้าพฤติกรรมด้านการทำความสะอาดของผู้ปกครอง เป็นหมายเลข 1 คะแนนพฤติกรรมเท่ากับ 0 ไม่ต้องทำข้อที่ 2 ถึง 8 แต่ถ้าพฤติกรรมด้านการทำความสะอาดของผู้ปกครอง เป็น หมายเลข 2 คะแนนพฤติกรรมเท่ากับ 1 ต้องทำข้อที่ 2 ถึง 8

ข้อคำถามที่ 2 3 4 5 6 7 8 มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก ดังนี้

	หมายเลข	คะแนน
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	1	1
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	2	2
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	3	3
พฤติกรรมด้านการทำความสะอาดช่องปาก	4	4

1.3.2 ด้านตรวจฟันบุตร ข้อคำถาม 4 ข้อ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านการตรวจฟัน ดังนี้

	หมายเลข	คะแนน
พฤติกรรมด้านการตรวจฟัน	1	1
พฤติกรรมด้านการตรวจฟัน	2	2
พฤติกรรมด้านการตรวจฟัน	3	3
พฤติกรรมด้านการตรวจฟัน	4	4

1.3.3 ด้านการจัดอาหาร ข้อคำถาม 13 ข้อ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้
เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านการจัดอาหาร ดังนี้

	หมายเลข	คะแนน
พฤติกรรมด้านการจัดอาหาร	1	1
พฤติกรรมด้านการจัดอาหาร	2	2
พฤติกรรมด้านการจัดอาหาร	3	3
พฤติกรรมด้านการจัดอาหาร	4	4

1.3.4 ด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม)
ข้อคำถาม 1 ข้อ มี 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดปัญหา
สุขภาพ ช่องปาก (การเลิกขวดนม) ดังนี้

	หมายเลข	คะแนน
พฤติกรรมด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของ การเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม)	1	1
พฤติกรรมด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของ การเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (เลิกขวดนม)	2	2
พฤติกรรมด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของ การเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม)	3	3
พฤติกรรมด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของ การเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกขวดนม)	4	4

สำหรับเกณฑ์ในการแบ่งระดับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปาก
ของเด็กอายุ 18–36 เดือน ใช้แบบอิงเกณฑ์ (Criteria Reference) ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2540:
280)

เกณฑ์การบ่งชี้ระดับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของ
เด็กอายุ 18–36 เดือน

คะแนนเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก
3.50 – 4.00	ดี
2.50 – 3.49	ค่อนข้างดี
1.50 – 2.49	ไม่ค่อยดี
1.0 – 1.49	ไม่ดี

2. วิธีการสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือ มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์
ผลของการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน
และนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพ
ช่องปากของเด็กอายุ 18 -36 เดือนต่อไป

2.1.2 นำชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธาน และกรรมการ
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2.1.3 นำชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จำนวน 1 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมในประเด็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหา กิจกรรม สื่อ/วัสดุที่ใช้ และเวลา โดยกำหนดระดับคะแนนความเหมาะสมตั้งแต่ 1 – 5 คะแนน ซึ่งได้ผลการประเมินความเหมาะสมของบันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

1) บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสมของบันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เท่ากับ 4.47 หมายถึง บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก แต่ผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้เสนอข้อเสนอนำมาปรับปรุง (ภาคผนวก ค)

2) บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสมของบันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เท่ากับ 4.33 หมายถึง บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก แต่ผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้เสนอข้อเสนอนำมาปรับปรุง (ภาคผนวก ค)

3) บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสมของบันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เท่ากับ 4.26 หมายถึง บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก แต่ผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้เสนอข้อเสนอนำมาปรับปรุง (ภาคผนวก ค)

4) บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสมของบันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เท่ากับ 4.33 หมายถึง บันทึกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก แต่ผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้เสนอข้อเสนอนำมาปรับปรุง (ภาคผนวก ค)

ทั้งนี้ได้นำข้อเสนอนำมาปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ชุดตรวจความสะอาดของฟัน

2.2.1 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ผลของการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 - 36 เดือน และนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดชุดตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18 - 36 เดือน ที่ใช้วัดความสะอาดของฟัน (คราบจุลินทรีย์) ต่อไป

2.2.2 นำชุดตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน ที่ใช้วัดความสะอาดของฟัน (คราบจุลินทรีย์) ที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธาน และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา ความถูกต้อง และรับข้อเสนอนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.3 นำชุดตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ซึ่งได้ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน เท่ากับ 4.50 หมายถึง ชุดตรวจความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน มีความเหมาะสมมาก (ภาคผนวก ค)

2.3 แบบสัมภาษณ์

2.3.1 ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน

2.3.2 กำหนดขอบเขตของคำถามแล้วสร้างแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน

2.3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมตรวจสอบความถูกต้องและรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of consistency) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง แล้วจึงคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน จำนวน 60 ข้อ (ภาคผนวก ค)

2.3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปตรวจสอบคุณภาพ โดยนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ปกครองเด็กอายุ 18-36 เดือน ตำบลบ้านพรุ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน แล้วตรวจให้คะแนนความเชื่อมั่น (Reliability) โดยแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มของผู้ปกครองของเด็กอายุ 18-36 เดือน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประสานงานโดยการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งปรือ ตำบลพะตง อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลพะตง และโรงพยาบาลหาดใหญ่ (กลุ่มงานทันตสาธารณสุข) เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และการเก็บข้อมูลแก่ทันตแพทย์โรงพยาบาลหาดใหญ่ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

4. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมอธิบายภาพรวมของกิจกรรมรวมทั้งขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน

5. เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน เพื่อวัดพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน สำหรับนำมาใช้ในการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน

6. เก็บข้อมูลความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18-36 เดือน ครั้งที่ 1 โดยทันตแพทย์เป็นผู้ตรวจ โดยทำการตรวจกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม จำนวน 60 คน เพื่อดูความสะอาดของฟันเด็ก

7. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่กลุ่มทดลอง จำนวน 4 ครั้ง

8. หลังจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทุกครั้ง บันทึกผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

9. จัดสนทนากลุ่มผู้ปกครองของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน หลังเสร็จสิ้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว 1 เดือน จำนวน 8 คน

10. เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 หลังเสร็จสิ้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว 1 เดือน โดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน และรวบรวมแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และเก็บข้อมูลความสะอาดของฟันเด็กเฉพาะกลุ่มทดลอง โดยทันตแพทย์เป็นผู้ตรวจซึ่งเป็นคนเดียวกันกับครั้งที่ 1

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน กลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก โดยใช้การทดสอบ Paired Sample t – test

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18-36 เดือน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก โดยใช้การทดสอบที่อิสระ Independent t – test

3. เปรียบเทียบระดับความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ในความดูแลของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก โดยใช้การทดสอบ Paired Sample t – test